ARCHAEOLOGICAL RESEARCH & CONSULTANCY

ARC

ARC-Rapporten

Een archeologisch bureau-onderzoek en inventariserend veldonderzoek door middel van boringen aan de Hoogegeest 28a te Akersloot, gemeente Castricum (NH)

M. Verboom-Jansen

ARC-Rapporten 2011-136

Geldermalsen
2011
ISSN 1574-6887

Colofon

Een archeologisch bureau-onderzoek en inventariserend veldonderzoek
door middel van boringen aan de Hoogegeest 28a te Akersloot,
gemeente Castricum (NH)

ARC-Rapporten 2011-136
ARC-Projectcode 2011/431

Tekst
M. Verboom-Jansen
Afbeeldingen
M. Verboom-Jansen
Redactie
K. Otten

Beheer en plaats van documentatie
ARC bv

Versie 2.1 (definitief), 14 augustus 2012

Uitgegeven door
ARC bv
Postbus 41018
9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Geldermalsen, 2011

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

Inhoud

1 Inleiding **4**
1.1 Aanleiding tot het onderzoek 4
1.2 Ligging en beschrijving van het onderzoeksgebied 4
1.3 Overzicht van de geplande werkzaamheden 4
1.4 Doel van het onderzoek 5
1.4.1 Bureau-onderzoek 5
1.4.2 Inventariserend veldonderzoek 5
1.5 Werkwijze 5
1.5.1 Bureau-onderzoek 5
1.5.2 Inventariserend veldonderzoek 6

2 Resultaten bureau-onderzoek **7**
2.1 Bekende aardwetenschappelijke waarden 7
2.2 Bekende archeologische waarden 9
2.3 Historische situatie en bouwhistorische waarden 10
2.4 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel 11

3 Resultaten inventariserend veldonderzoek **12**
3.1 Booronderzoek 12

4 Samenvatting en conclusie **13**

5 Aanbeveling **14**

Bijlagen **26**

Projectgegevens

Projectnaam	Hoogegeest 28a
Projectcode	2011/431
CIS-code	49.477
Projectleider	Mw. M. Verboom-Jansen, Msc
Contact	0345-620107, m.verboom@arcbv.nl
Opdrachtgever	Buro Vijn, dhr. E. Mosterman
Contact	058-2564075, emosterman@burovijn.nl
Bevoegde overheid en toetsing	Gemeente Castricum, dhr. H.C.P. Venema
Contact	0251-661326, harryvenema@castricum.nl

Locatiegegevens

Toponiem	Hooggegeest 28a
Plaats	Akersloot
Gemeente	Castricum
Provincie	Noord-Holland
Kaartblad	19D
RD-coördinaten	NW: 111.230/509.740 NO: 111.320/509.703 ZO: 111.302/509.659 ZW: 111.210/509.704
Oppervlakte	Ca. 5000 m^2

Beschrijving onderzoekslocatie

Geologie	Formatie van Naaldwijk (Laagpakket van Zandvoort) op Formatie van Nieuwkoop op Formatie van Naaldwijk (Laagpakket van Wormer).
Geomorfologie	Strandwal met of zonder vervlakte duinen (3K28).
Bodem	Kalkhoudende vlakvaaggronden (Zn50AG-IV).
Historische situatie	In 1650, 1832 en 1900 was de onderzoekslocatie onbebouwd. De huidige kas is tussen 1971 – 1983 gerealiseerd.
Archeologische verwachting	Hoge trefkans op archeologische resten en/of sporen uit de periode Neolithicum – Nieuwe Tijd.

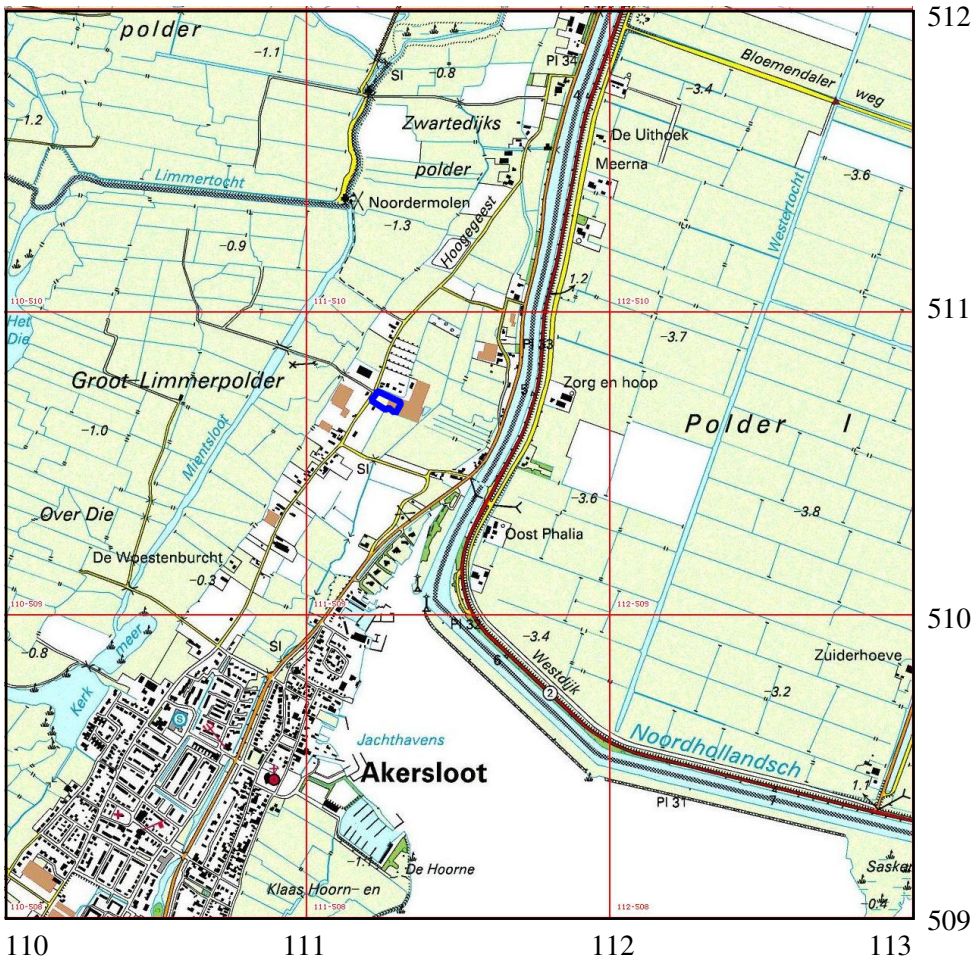

Afbeelding 1. Topografische kaart van de onderzoekslocatie en omgeving (blauw omlijnd), voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

In opdracht van Buro Vijn heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) een archeologisch bureau-onderzoek en inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van boringen uitgevoerd aan de Hoogegeest 28a te Akersloot, gemeente Castricum

Aanleiding tot dit onderzoek vormt de 'Ruimte voor ruimte-regeling', waardoor vijf woningen op de onderzoekslocatie mogen worden gerealiseerd. Door deze werkzaamheden worden mogelijk archeologische resten bedreigd. Conform de Wet op de archeologische monumentenzorg[1] dient het plangebied eerst te worden onderzocht op de aanwezigheid van archeologische waarden.

Het veldwerk is uitgevoerd op 23 november 2011 door M. Verboom-Jansen MSc. Voorafgaand hieraan is een bureau-onderzoek uitgevoerd door M. Verboom-Jansen MSc. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.2).[2]

1.2 Ligging en beschrijving van het onderzoeksgebied

De onderzoekslocatie ligt aan de Hoogegeest 28a te Akersloot, gemeente Castricum (afb. 1). De onderzoekslocatie is grotendeels in gebruik als weiland. In het oosten van de onderzoekslocatie is een kas aanwezig (afb. 2). De kas is tot ca. 50 cm –mv gefundeerd op poten. Het oppervlak van de onderzoekslocatie is ongeveer 5000 m^2 en de maaiveldhoogte varieert van 0,5 tot 0,8 m $-$NAP (afb. 3).

1.3 Overzicht van de geplande werkzaamheden

De kas op de onderzoekslocatie zal worden gesloopt. In het kader van de 'Ruimte voor ruimte-regeling' mogen vijf compensatiewoningen met bijgebouwen worden gerealiseerd (afb. 4). In het noorden van de onderzoekslocatie wordt een ontsluitingsweg gerealiseerd. De geplande bodemverstoring die optreedt beslaat ca. 500 m^2. In dit stadium van de plannen is nog niets bekend over de geplande verstoringsdieptes. Daarom wordt vooralsnog uitgegaan van een reguliere funderingsdiepte waarvoor de bodem tot ca. 1 m –mv ontgraven wordt.

[1] In werking getreden op 1 september 2007.

[2] De inhoud van de KNA kan worden geraadpleegd op www.sikb.nl.

1.4 Doel van het onderzoek

1.4.1 Bureau-onderzoek

Doel van het bureau-onderzoek is het verkrijgen van inzicht in bekende en te verwachten archeologische waarden in en om het plangebied. Op basis van de verkregen informatie wordt een archeologisch verwachtingsmodel voor de onderzoekslocatie opgesteld. Hierin wordt beschreven of er archeologische resten aanwezig (kunnen) zijn in het plangebied, wat de potentiële aard en omvang hiervan is en of de voorgenomen werkzaamheden in het plangebied een bedreiging vormen voor het bodemarchief. Indien dit het geval is, wordt geadviseerd op welke wijze hiermee in het vervolgtraject van de plannen rekening dient te worden gehouden.

1.4.2 Inventariserend veldonderzoek

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) dient ertoe het in het bureau-onderzoek voorgestelde verwachtingsmodel te verifiëren en met veldwaarnemingen te completeren. Het IVO bestaat uit drie stappen: verkennend, karterend en waarderend onderzoek. Het verkennend onderzoek richt zich op de bodemopbouw en mogelijke bodemverstoringen die de archeologische trefkans kunnen beïnvloeden. Het karterend onderzoek stelt vast of er al dan niet archeologische waarden aanwezig zijn. Het waarderend onderzoek bepaalt de waarde van de archeologische resten.

1.5 Werkwijze

1.5.1 Bureau-onderzoek

Voor het bureau-onderzoek wordt bronnenmateriaal uit diverse disciplines geraadpleegd en geïntegreerd tot een archeologisch verwachtingsmodel. Op basis van geologische, geomorfologische en bodemkundige informatie wordt een beeld geschetst van de landschappelijke ontwikkeling van de omgeving van de onderzoekslocatie. Deze landschappelijke ontwikkeling geeft inzicht in de potentiële bewoonbaarheid van de locatie. Voor de beschrijving van de archeologische waarden wordt gebruikgemaakt van Archis2 (de online archeologische database van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)), de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) en de Archeologische Monumenten Kaart (AMK), en, indien van toepassing, van informatie over eerder gedaan onderzoek en archeologische waarnemingen. Naast deze informatie is gebruikgemaakt van de Cultuurhistorische Waardenkaart van de Provincie Noord-Holland[3] en de verwachtingskaart en beleidskaart van de gemeente Castricum (Alkemade et al. 2010). De historische ontwikkeling wordt beschreven aan de hand van historisch-topografisch kaartmateriaal en historische bronnen. Hierbij wordt ook ingegaan op eventuele (sub)recente verstoringen die de archeologische verwachting beïnvloeden.

[3] http://chw.noord-holland.nl/start.asp?mapsize=558

1.5.2 Inventariserend veldonderzoek

Het IVO is uitgevoerd als een verkennend booronderzoek. Om zes boringen gelijkmatig over de onderzoekslocatie te verspreiden zijn de boringen zoveel mogelijk in een grid van 37,5 $\times$ 30 m geplaatst. De positie van de boringen is ingemeten met behulp van GPS. De maaiveldhoogte is bepaald aan de hand van het Actueel Hoogte Bestand Nederland.[4] In totaal zijn zes boringen geplaatst tot een diepte van ten minste 120 cm –mv en maximaal 270 cm –mv. Voor het boren is gebruikgemaakt van een edelmanboor met een diameter van 7 cm en een zuigerboor met een diameter van 5 cm. De bodemopbouw is beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB). Het opgeboorde materiaal is in het veld doorzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot.

[4] www.ahn.nl.

2 Resultaten bureau-onderzoek

2.1 Bekende aardwetenschappelijke waarden

De onderzoekslocatie ligt in de West-Nederlandse kustzone. De ontstaansgeschiedenis van dit gebied hangt sterk samen met de holocene zeespiegelstijging. Gedurende de laatste ijstijd, het Weichselien (115.000 – 10.000 jaar geleden), ligt de Noordzee grotendeels droog. Aan het einde van het Weichselien smelt het ijs en loopt de Noordzee vol. De zeespiegelstijging verloopt in het begin snel; ongeveer 1 m per eeuw. De grondwaterspiegel stijgt met de zeespiegel mee, waardoor tijdens het Boreaal (9000 – 8000 jaar geleden) op grote schaal veen wordt gevormd. Dit veen wordt gerekend tot de Formatie van Nieuwkoop, de Basisveen Laag. Rond 8000 yr BP[5] is de zeespiegel tot 20 m −NAP gestegen (Rosing 1995). Tussen 10.000 – 8.000 jaar BP worden ten westen van de huidige kustlijn strandwallen gevormd. Vanuit zeegaten worden achter de strandwallen mariene afzettingen bovenop de Basisveenlaag afgezet. Deze mariene afzettingen behoren tot het Wormer Laagpakket binnen de Formatie van Naaldwijk. Deze strandwallen zijn later door de stijgende zeespiegel weer geërodeerd.

Tijdens het Atlanticum (8.000 – 5.000 jaar geleden) is er sprake van sterke kusterosie en dus een landwaartse verplaatsing van de kustbarrière. Aan het einde van het Atlanticum is de zeespiegel tot 5 m −NAP gestegen en bereikt de zee zijn meest oostelijke punt. Ook ontstaan de eerste strandwallen waarvan de resten nog behouden zijn, waaronder de strandwal waar de onderzoekslocatie op ligt. De strandwallen worden gerekend tot het Laagpakket van Zandvoort binnen de Formatie van Naaldwijk. De strandwallen worden doorbroken door zeegaten, die in verbinding staan met uitgestrekte lagunes en waddengebieden (Berendsen 2004, Berendsen 2005). Ook nu wordt tijdens stormen via de zeegaten sediment achter de strandwallen afgezet. Met name in getijdengeulen wordt veel zand afgezet. Deze afzettingen behoren ook tot het Wormer Laagpakket binnen de Formatie van Naaldwijk.

Vanaf 5.000 jaar BP (het Subboreaal) neemt de snelheid van de zeespiegelstijging af. Hierdoor breiden de strandwallen zich in westelijke richting uit, waarbij jongere strandwallen ten westen van de oudere strandwallen worden gevormd. Door de uitbouw van de kust, die tot 2.500 jaar BP doorgaat, wordt een vrijwel gesloten rij van strandwallen gevormd. Alleen bij de riviermondingen van de Maas (bij de Hoek van Holland), de Oude Rijn (bij Katwijk) en de Utrechtse Vecht (het Oer-IJ, bij Castricum) en het Zeegat van Bergen, worden de strandwallen nog onderbroken. Op de strandwallen ontwikkelen zich lage duinen, tot maximaal 10 m +NAP – de zogeheten 'Oude Duinen'. Door het strandwallensysteem heeft de zee minder frequent toegang tot het land achter de strandwallen. Hierdoor verzoet de lagune achter de strandwallen en kan in het Midden-Subboreaal veenvorming optreden. Dit veengebied strekt zich uit over het hele kustgebied. Ook in de vlaktes tussen de strandwallen vindt veenvorming plaats. Volgens Alkemade et al. (2010) is er rond 2950 jaar BP veen aanwezig op de strandvlaktes ten westen en ten zuiden van

[5] BP: *before present*, jaren voor heden waarbij 1950 als referentiejaar wordt genomen.

de onderzoekslocatie. Dit veen wordt gerekend tot het Hollandveen Laagpakket binnen de Formatie van Nieuwkoop (Berendsen 2005).

Vanaf de 10e eeuw vindt erosie aan de kust plaats en versteilt het kustprofiel zich. Hierdoor komt een grote hoeveelheid zand beschikbaar waardoor de Jonge Duinen bovenop de Oude Duinen gevormd worden. Deze Jonge Duinen zijn met een hoogte van 30 tot 50 m +NAP veel hoger dan de Oude Duinen. De vorming van de Jonge Duinen is rond 1600 voltooid (Berendsen 2005). De Jonge Duinen worden gerekend tot het Laagpakket van Schoorl binnen de Formatie van Naaldwijk.

Volgens de gemeentelijke geologische kaart zijn op de onderzoekslocatie de volgende eenheden aanwezig: Formatie van Naaldwijk (Laagpakket van Zandvoort) op Formatie van Nieuwkoop op Formatie van Naaldwijk (Alkemade et al. 2010). Volgens een boring van TNO, die net ten zuiden van de onderzoekslocatie is gezet, is tot 3,3 m –mv zand aanwezig.[6]

Volgens de geomorfologische kaart (afb. 5) en de gemeentelijke geomorfologische kaart (afb. 6) ligt de onderzoekslocatie op een strandwal met of zonder vervlakte duinen (3K28 op afb. 5). Westelijk en oostelijk van de onderzoekslocatie is een ontgonnen veenvlakte, met of zonder klei/zand (2M46 en 1M46) aanwezig. Verder van de onderzoekslocatie verwijderd is een getij-kreekbedding (2R13) aanwezig.

Volgens de bodemkaart zijn op de onderzoekslocatie kalkhoudende vlakvaaggronden (Zn50AG-IV), gevormd in matig fijn zand, aanwezig (afb. 7). Vlakvaaggronden zijn hydrozandvaaggronden. De bovengrond is vaak licht gekleurd en de ondergrond is vaak roestig (De Bakker & Schelling 1989). De 'A' in de code betekent dat de bodem is gediepploegd/ gediepspit, waarbij kalkhoudend zand uit de diepere ondergrond naar boven is gebracht (Rosing 1995). De 'G' in de code betekent dat de gronden zijn afgegraven.[7] Een grondwaterstand van IV betekent dat de gemiddeld hoogste grondwaterstand dieper dan 40 cm –mv ligt en de gemiddeld laagste grondwaterstand tussen 80 en 120 cm –mv ligt. Gronden op strandwallen worden ook vaak geestgronden genoemd. Geestgronden zijn afgegraven duinen, waarin in de top vaak vermenging met veen, klei en mest heeft plaatsgevonden. Geestgronden[8] zijn ontstaan vanaf de tweede helft van de 16e eeuw ten behoeve van intensieve bloembollenteelt. Voor deze cultuur is een homogene zandgrond nodig met een grondwaterstand van ca. 55 cm –mv. Dit betekent dat de oude duinen die van oorsprong op de strandwallen aanwezig waren, tot ca. 55 cm boven de grondwaterspiegel zijn afgegraven (STIBOKA 1992). In de standvlakte oostelijk van de onderzoekslocatie zijn vlakvaaggronden (Zn21-IV) en kalkrijke poldervaaggronden (Mn15A-III) aanwezig. Westelijk van de strandwal zijn moerige eerdgronden met een moerige bovengrond of moerige tussenlaag op niet-gerijpte zavel of klei (Wo-II) en waardveengronden op (meestal niet-gerijpte) zavel of klei, beginnend ondieper dan 120 cm (kVk-II) aanwezig.

[6] Bron: www.dinoloket.nl; boring B19D1058.

[7] www.bodemdata.nl

[8] Niet te verwarren met ovale middeleeuwse akkers die ook op strandwallen voorkomen en *geesten* worden genoemd. Deze middeleeuwse akkers zijn vaak wel archeologisch waardevol.

2.2 Bekende archeologische waarden

Door de ligging op een strandwal heeft de onderzoekslocatie op de IKAW een hoge archeologische trefkans (afb. 8). Op de gemeentelijke verwachtingskaart valt de onderzoekslocatie in 'verwachtingszone 2, strandwallen' (afb. 9). Dit betekent dat archeologisch onderzoek noodzakelijk is wanneer het plangebied groter dan 500 m^2 is en de ingrepen dieper dan 50 cm –mv zijn (afb. 10). De hoge archeologische trefkans heeft gezien de ouderdom van de strandwal betrekking op archeologische resten en/of sporen uit de periode Neolithicum – Nieuwe Tijd.

In de omgeving van de onderzoekslocatie zijn in Archis2 veel monumenten bekend. Een aantal monumenten op de strandwal van Akersloot wordt hieronder beschreven. Ongeveer 190 m ten zuiden van de onderzoekslocatie is een nederzetting uit de Late Middeleeuwen aanwezig (AMK-terrein 4979). Er zijn sporen van bewoning uit de 11e tot 13e eeuw aangetroffen. De locatie ligt in een laagte tussen twee strandwallen. Onder de bouwvoor werden op verschillende plaatsen houtskool en verbrande kleipartikels aangetroffen. Ook is een afvallaag bestaande uit mosselschelpen aangeboord. Of deze sporen duiden op bewoning ter plaatse of randactiviteiten vertegenwoordigen is vooralsnog onduidelijk. Ongeveer 200 m ten oosten van de onderzoekslocatie zijn sporen van bewoning uit de Romeinse Tijd aangetroffen (AMK-terrein 4934). Op het gehele perceel is een terpachtige verhoging aanwezig, die bestaat uit veen, zand en klei. In het centrum is de ophogingslaag meer dan een meter dik. De ophoging ligt op veen. Alleen de top van het ophogingspakket is verstoord. Ongeveer 220 m ten zuidoosten van de onderzoekslocatie is een woonterp bestaande uit een zandig en keiige pakket uit de Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd aangetroffen (AMK-terrein 10840). Het terplichaam rust op 1,3 m –mv op veen. Dit veen wigt ter hoogte van de weg uit tegen de strandwal van Akersloot. Oostelijk van dit monument bevindt zich een donkere humeuze laag in de ondergrond, die als fossiel akkerland kan worden geïnterpreteerd, vermoedelijk behorend bij de huisterp (AMK-terrein 4977). Ongeveer 440 m ten noordoosten van de onderzoekslocatie is een terrein met sporen van bewoning uit de Romeinse Tijd en Late Middeleeuwen aanwezig (AMK-terrein 8208). De percelen zijn deels opgehoogd en liggen op de strandwal van Akersloot. Er was geen toestemming voor een booronderzoek, maar tijdens de aanleg van een leiding in 1990 zijn waarnemingen gedaan. Ongeveer 800 m ten zuidwesten van de onderzoekslocatie zijn sporen van bewoning uit de Romeinse Tijd en Late Middeleeuwen aangetroffen (AMK-terrein 4978). Op 0,3 m –mv bevindt zich een donkere, vuile laag van 20 cm dikte. Deze laag, die in westelijke richting uitwigt en bij de weg geheel ontbreekt, is het resultaat van bewoningsactiviteiten en bevat allerlei zaken die hiermee samenhangen. Waarschijnlijk lag het centrum van de bewoning in het perceel aan de oostzijde. Dit perceel heeft enige jaren geleden ingrijpende grondwerkzaamheden ondergaan en de duidelijk zichtbare hoogte die hier lag is nagenoeg geheel verdwenen. Sporen van een cultuurlaag werden daar niet (meer) aangetroffen.

In de omgeving van de onderzoekslocatie zijn in Archis2 veel waarnemingen bekend. Hieronder wordt een selectie van de waarnemingen op de strandwal beschre-

ven, die buiten de reeds genoemde monumenten liggen. Ongeveer 25 m ten noordwesten van de onderzoekslocatie zijn aan het maaiveld verschillende fragmenten aardewerk uit de Romeinse Tijd en een fragment Pingsdorf-aardewerk uit de Middeleeuwen en een fragment roodbakkend geglazuurd aardewerk uit de Nieuwe Tijd aangetroffen (waarnemingsnrs. 101.236 101.237). Het maaiveld ligt hier ca. 40 cm hoger dan op de huidige onderzoekslocatie. Ongeveer 110 m ten noordwesten van de onderzoekslocatie zijn fragmenten aardewerk, steengoed en proto-steengoed uit de Late Middeleeuwen aangetroffen (waarnemingsnr. 17.771). Ongeveer 1215 m ten zuidwesten van de onderzoekslocatie zijn bij een archeologische begeleiding in lichtgeelgrijs oud duinzand, onder de bouwvoor en een opgebracht pakket, een waterput en een kuil uit de Vroege tot Midden-IJzertijd aangetroffen (waarnemingsnr 416.856). In de Nieuwe Tijd heeft in het plangebied grondbewerking plaatsgevonden (broeibedden), waardoor een deel van de sporen is opgenomen in de bouwvoor. De bijbehorende nederzetting bevindt zich waarschijnlijk in de nabijheid van het plangebied.

Ongeveer 160 m ten noorden van de onderzoekslocatie, op de strandwal, heeft een booronderzoek plaatsgevonden (onderzoeksmeldingsnr. 21.990). Op basis van het booronderzoek werd geen vervolgonderzoek geadviseerd. De reden hiervoor staat niet in Archis2 vermeld en het rapport is niet op DANS EASY[9] beschikbaar. Ongeveer 380 m ten noordoosten van de onderzoekslocatie heeft een booronderzoek plaatsgevonden (onderzoeksmelding 18.074). Naar aanleiding van de resultaten van het booronderzoek werd geen vervolgonderzoek aanbevolen (tenzij de werkzaamheden aan de westelijke zijde van het plangebied plaatsvinden). In dat geval werd een archeologische begeleiding aanbevolen. De reden hiervoor staat niet in Archis2 vermeld en het rapport is niet op DANS EASY beschikbaar.

Samenvattend kan worden gesteld dat de onderzoekslocatie een hoge trefkans op archeologische resten en/of sporen uit de periode Neolithicum – Nieuwe Tijd heeft. In de omgeving van de onderzoekslocatie zijn op de strandwal van Akersloot resten vanaf de IJzertijd bekend.

2.3 Historische situatie en bouwhistorische waarden

De onderzoekslocatie ligt in het buitengebied ten noorden van Akersloot. De oudste naam van Akersloot was Axmericoate, wat 'eikenbos aan zee' betekent.[10] Volgens Van der Aa (1839–1851) was Akersloot al voor 900 n. Chr. aanwezig.

Op de historische kaart Noord-Holland van Blaeu uit 1650 is te zien dat de onderzoekslocatie in die tijd nog onbebouwd was.[11] Ook in 1832 (afb. 11) en 1900 (afb. 12) was de onderzoekslocatie onbebouwd. De huidige kas is tussen 1971 en 1983 gerealiseerd.[12]

[9] https://easy.dans.knaw.nl/
[10] Bron: www.castricum.nl
[11] Bron: www.edugis.nl
[12] Bron: www.kich.nl

Volgens KennisInfrastructuur Cultuurhistorie[13] zijn er geen rijksmonumenten en geen MIP-objecten op de onderzoekslocatie aanwezig. Volgens de cultuurhistorische waardenkaart van de provincie Noord-Holland zijn er geen bouwkundige waarden, geen historische waarden en geen provinciale monumenten op de onderzoekslocatie aanwezig. Er zijn dus geen bouwhistorische waarden op de onderzoekslocatie aanwezig. De boerderij aan de Hoogegeest 30 is een MIP-object van cultuurhistorische waarde.[14]

2.4 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Op basis van de bij het bureau-onderzoek verkregen informatie kan een archeologisch verwachtingsmodel worden opgesteld. De onderzoekslocatie ligt op de strandwal van Akersloot. Hierdoor heeft de onderzoekslocatie een hoge trefkans op archeologische resten en/of sporen uit de periode Neolithicum – Nieuwe Tijd. In de omgeving van de onderzoekslocatie zijn op de strandwal van Akersloot resten vanaf de IJzertijd bekend. De archeologische resten worden direct onder de bouwvoor/ A-horizont verwacht. Gezien de lage grondwaterstand zullen voornamelijk anorganische resten zoals (vuur)steen, aardewerk en mogelijk metaal bewaard zijn gebleven. Organische resten zoals hout en bot zijn waarschijnlijk niet bewaard gebleven. Of nog archeologische resten op de onderzoekslocatie aanwezig zijn hangt af van de intactheid van het bodemprofiel op de onderzoekslocatie. Volgens de bodemkaart zijn op de onderzoekslocatie gediepploegde en afgegraven vlakvaaggronden aanwezig, zogenaamde geestgronden. Waarschijnlijk is het potentiële archeologische niveau hierdoor (deels) verdwenen. Verwacht wordt dat de verstoring die is opgetreden door de kas het potentiële archeologische niveau niet veel heeft aangetast.

[13] Bron: www.kich.nl
[14] Bron: www.edugis.nl

3 Resultaten inventariserend veldonderzoek

3.1 Booronderzoek

Tijdens het verkennende booronderzoek zijn op de onderzoekslocatie in totaal zes boringen geplaatst tot een minimale diepte van 120 cm –mv en een maximale diepte van 270 cm –mv. De locatie van de boringen is weergegeven in afbeelding 13. De resultaten van het onderzoek zijn weergegeven in bijlage 1.

Tijdens het veldwerk viel het op dat de onderzoekslocatie ongeveer 90 cm lager lag dan de weg westelijk en noordelijk van de onderzoekslocatie, en het huis zuidelijk van de onderzoekslocatie. Dit suggereert dat de onderzoekslocatie is afgegraven. Dit lijkt bevestigd te worden door het AHN (afb. 3).

Op de onderzoekslocatie is voornamelijk zwak siltig zand aangetroffen. In boringen 1, 2, 4 en 6 is dit vanaf het maaiveld, in boringen 3 en 5 is dit vanaf 65 à 70 cm –mv. Vanaf 90 cm –mv komt in het zand schelpmateriaal voor. De top van het zand is zwak humeus, behalve in boring 6. In boringen 3 en 5 is tot 55 cm –mv een pakket sterk tot uiterst siltig zand, matig tot sterk humeus zand aangetroffen, met daaronder een kleiige veenlaag tot 65 à 70 cm –mv. Hieronder is in deze boringen zand met veenbrokjes aangetroffen.

Op basis van bovenstaande beschrijving kan worden geconcludeerd dat op de onderzoekslocatie een strandwal/vlakte (beneden 90 cm –mv, met schelpgruis) aanwezig is, waarop afgegraven oude duinen liggen (het zwak siltige zand boven 90 cm –mv). Lokaal (boringen 3 en 5) is een depressie aanwezig waarin veen heeft kunnen groeien. De depressie is waarschijnlijk geëgaliseerd met een mengsel van zand, klei en veen. Het oude duin is waarschijnlijk ten behoeve van bloembollenteelt afgetopt en vergraven.

4 Samenvatting en conclusie

De onderzoekslocatie ligt op de strandwal van Akersloot. Hierdoor heeft de onderzoekslocatie een hoge trefkans op archeologische resten en/of sporen uit de periode Neolithicum – Nieuwe Tijd. In de omgeving van de onderzoekslocatie zijn op de strandwal van Akersloot resten vanaf de IJzertijd bekend. In 1650, 1832 en 1900 was de onderzoekslocatie onbebouwd. De huidige kas is tussen 1971 en 1983 gerealiseerd. Of nog archeologische resten op de onderzoekslocatie aanwezig zijn, hangt af van de intactheid van het bodemprofiel op de onderzoekslocatie. Volgens de bodemkaart zijn op de onderzoekslocatie gediepploegde en afgegraven vlakvaaggronden aanwezig, zogenaamde geestgronden. Waarschijnlijk is het potentiële archeologische niveau hierdoor (deels) verdwenen. Verwacht wordt dat de verstoring die is opgetreden door de kas het potentiële archeologische niveau niet veel heeft aangetast.

Tijdens het verkennende booronderzoek is gebleken dat de onderzoekslocatie op een strandvlakte/wal ligt, waarop afgegraven oude duinen liggen. Lokaal is een depressie aanwezig waarin veen heeft kunnen groeien. De bodem op de onderzoekslocatie is tot 60 à 90 cm –mv vergraven. Het oude duin is waarschijnlijk ten behoeve van bloembollenteelt afgetopt en vergraven.

Geconcludeerd kan worden dat door de afgraving en vergraving van de onderzoekslocatie het potentiële archeologisch niveau reeds is verdwenen. Ook diepere grondsporen zullen waarschijnlijk niet meer aanwezig zijn. De archeologische trefkans kan dan ook worden bijgesteld naar laag.

5 Aanbeveling

Gezien de lage archeologische trefkans wordt geadviseerd de onderzoekslocatie vrij te geven. Het is aan de bevoegde overheid, de gemeente Castricum, om op basis van dit advies een selectiebesluit te nemen. De meldingsplicht conform art. 53 van de Monumentenwet uit 1988 blijft echter wel van kracht. Mochten bij graafwerkzaamheden op de onderzoekslocatie alsnog archeologische resten en/of sporen worden aangetroffen, dient dit direct te worden gemeld aan de bevoegde overheid.

Literatuur

Aa, A.J. van der, 1839–1851. *Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden, bijeengebragt door A.J. van der Aa, onder medewerking van eenige Vaderlandsche Geleerden.* Gorinchem.

Alkemade, M., R.M. van Heeringen & K. Klerks, 2010. *Archeologiebeleid gemeente Castricum.* Amersfoort (Vestigia V08/1211).

Bakker, H. de & J. Schelling, 1989. *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland; de hogere niveaus*. Wageningen.

Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land.* Assen (Fysische geografie van Nederland). 4e, geheel herziene druk.

Berendsen, H.J.A., 2005. *Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's*. Assen.

Brandt, R.W. et al. (red.), 1992. *ARCHIS. Archeologisch Basis Register, versie 1.0*. Amersfoort.

Mulder, E.F.J. de, M. C. Geluk, I .L. Ritsema, W. E. Westerhoff & T. E. Wong, 2003. *De ondergrond van Nederland.* Groningen/Houten.

Rosing, H., 1995. *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000; Toelichting bij de kaartbladen 9 West Texel (gedeeltelijk), 14 West en 14 Oost Medemblik, 15 West Stavoren (gedeeltelijk) en 19 West Alkmaar.* Wageningen (Bodemkaart van Nederland Schaal 1:50.000).

STIBOKA, 1992. *Bodemkaart van Nederland schaal 1:50.000. Toelichting bij de kaartbladen 24-25 West (Zandvoort-Amsterdam).* Wageningen.

Afbeelding 2. Luchtfoto van de onderzoekslocatie (blauw omlijnd). Bron: www.maps.google.nl.

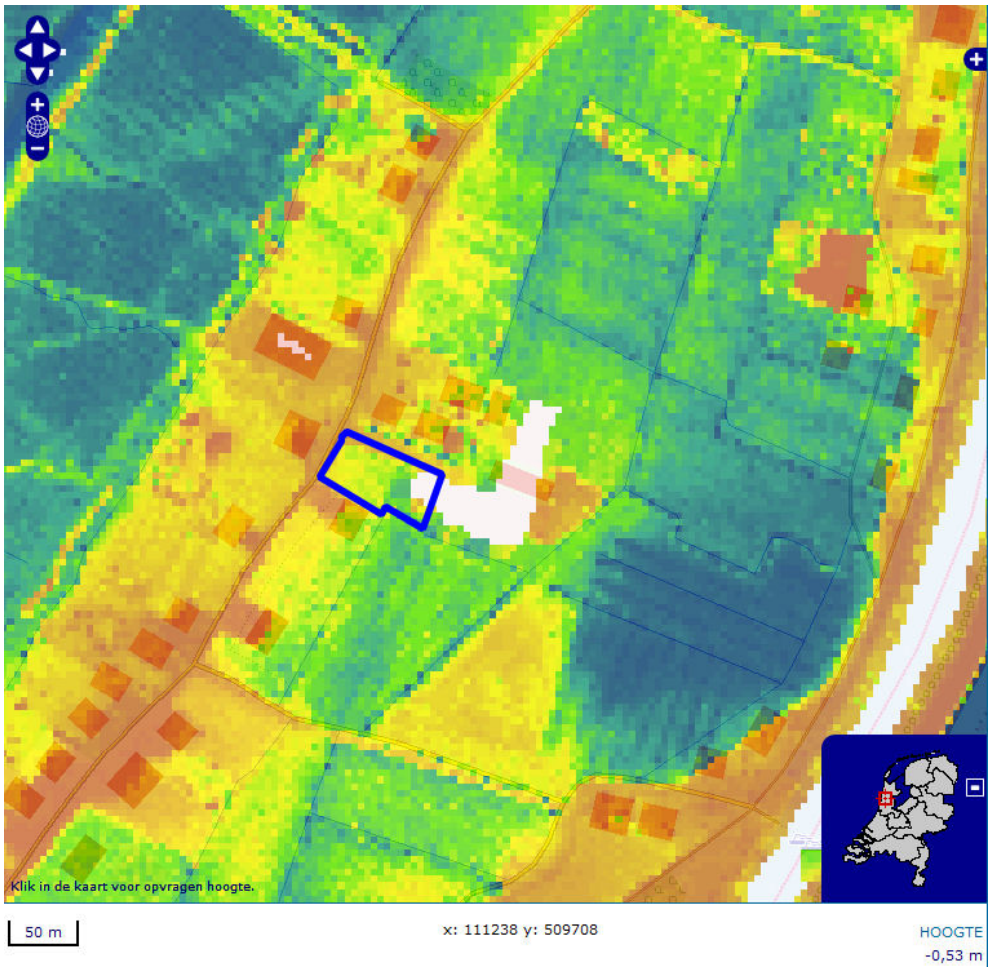

Afbeelding 3. Maaiveldhoogte in de omgeving van de onderzoekslocatie (blauw omlijnd). Bron: www.ahn.nl.

Afbeelding 4. Toekomstige situatie op de onderzoekslocatie (blauw omlijnd). Bron: Buro Vijn.

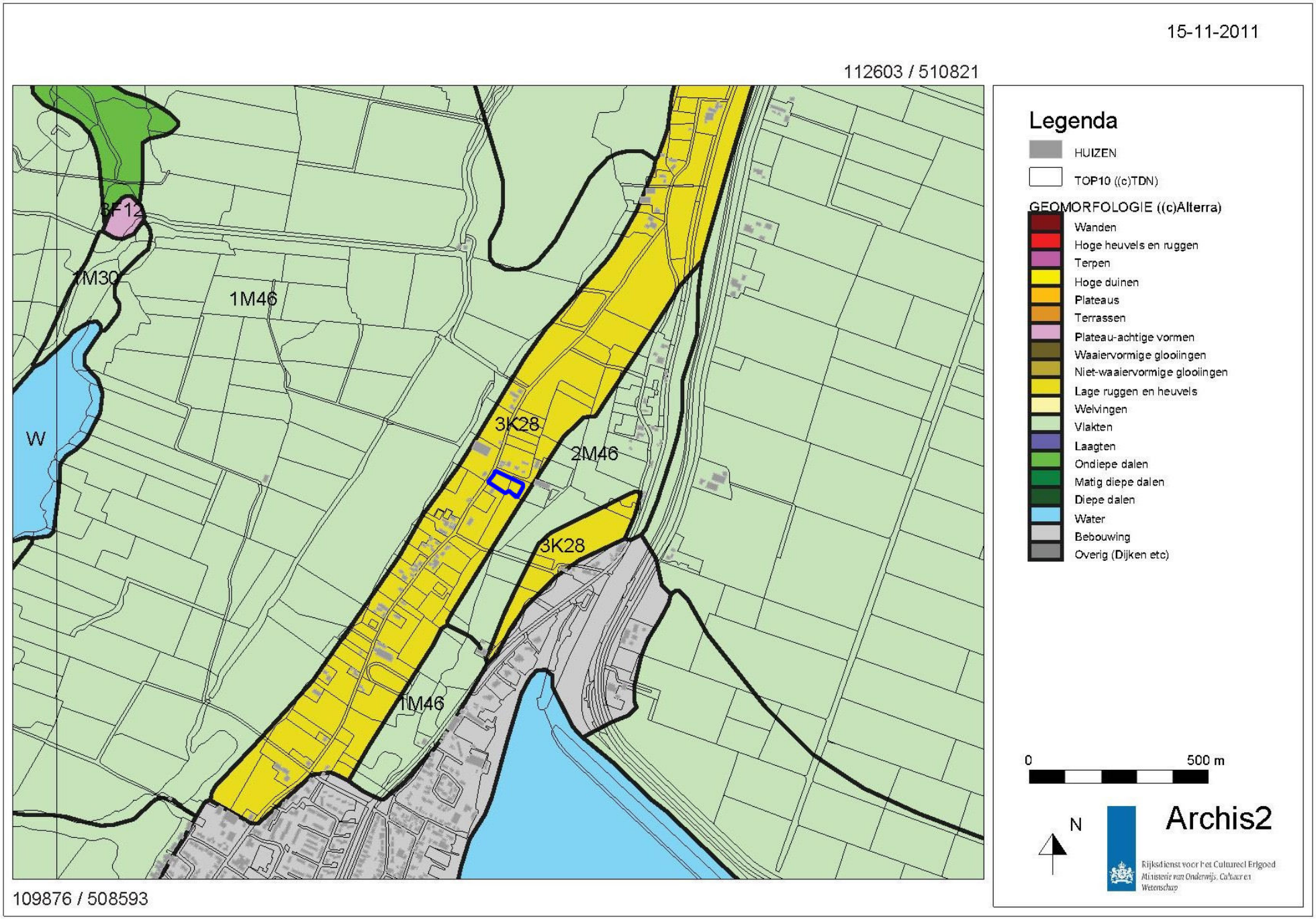

Afbeelding 5. Geomorfologische kaart van de onderzoekslocatie (blauw omlijnd) en omgeving. Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)/Archis2.

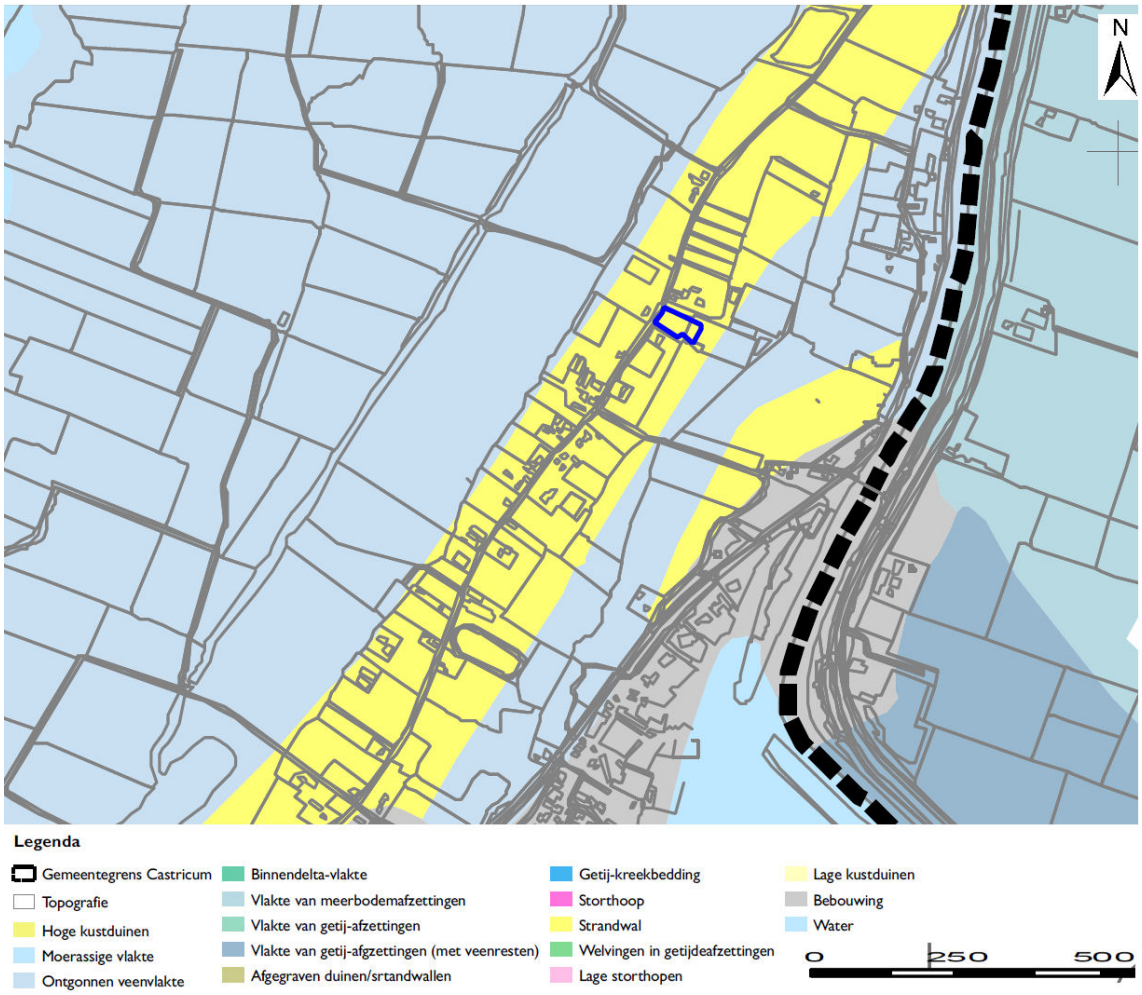

Afbeelding 6. Uitsnede van de gemeentelijke geomorfologische kaart. De onderzoekslocatie is blauw omlijnd. Bron: Alkemade et al. (2010).

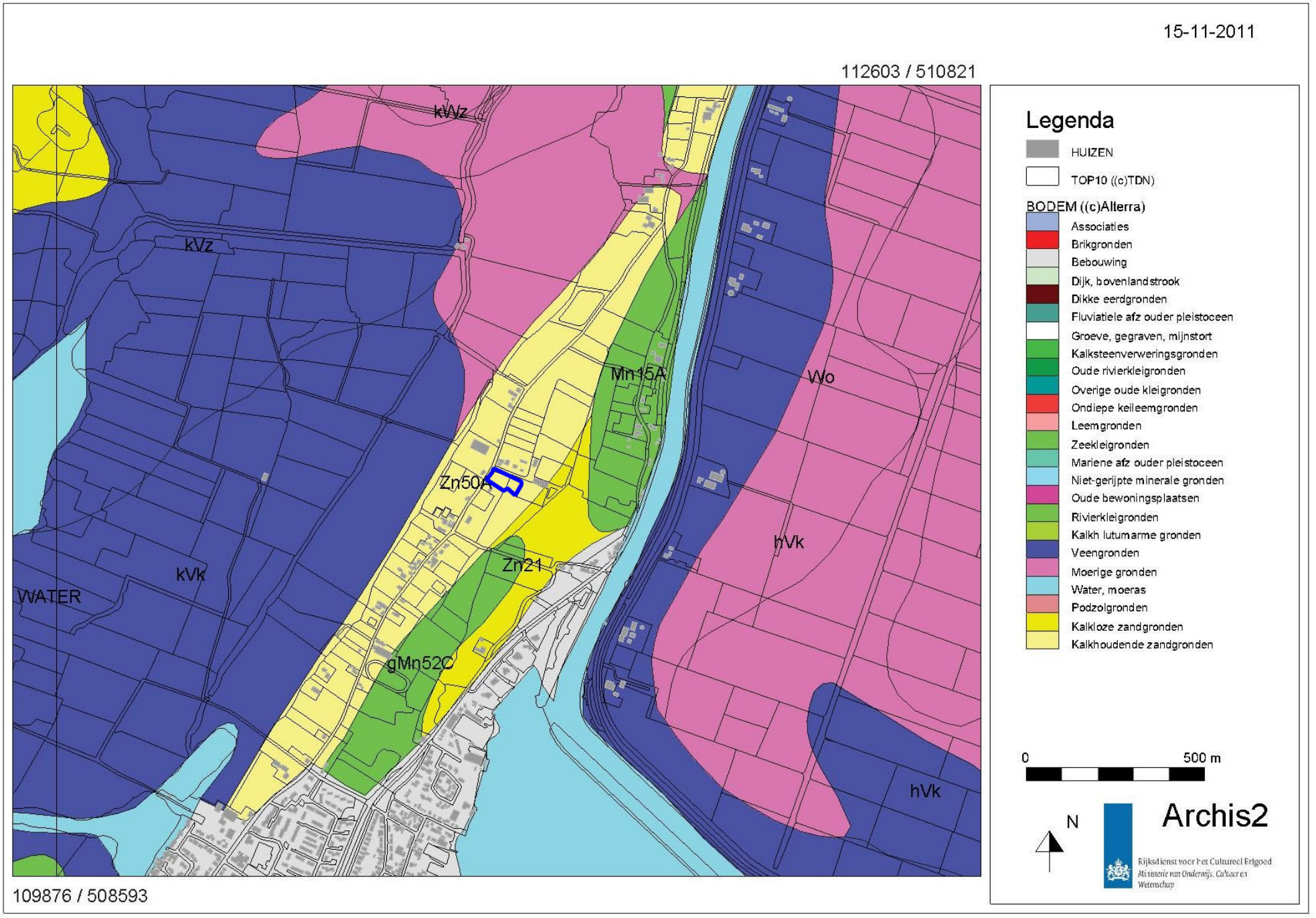

Afbeelding 7. Bodemkaart van de onderzoekslocatie (blauw omlijnd) en omgeving. Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)/Archis2.

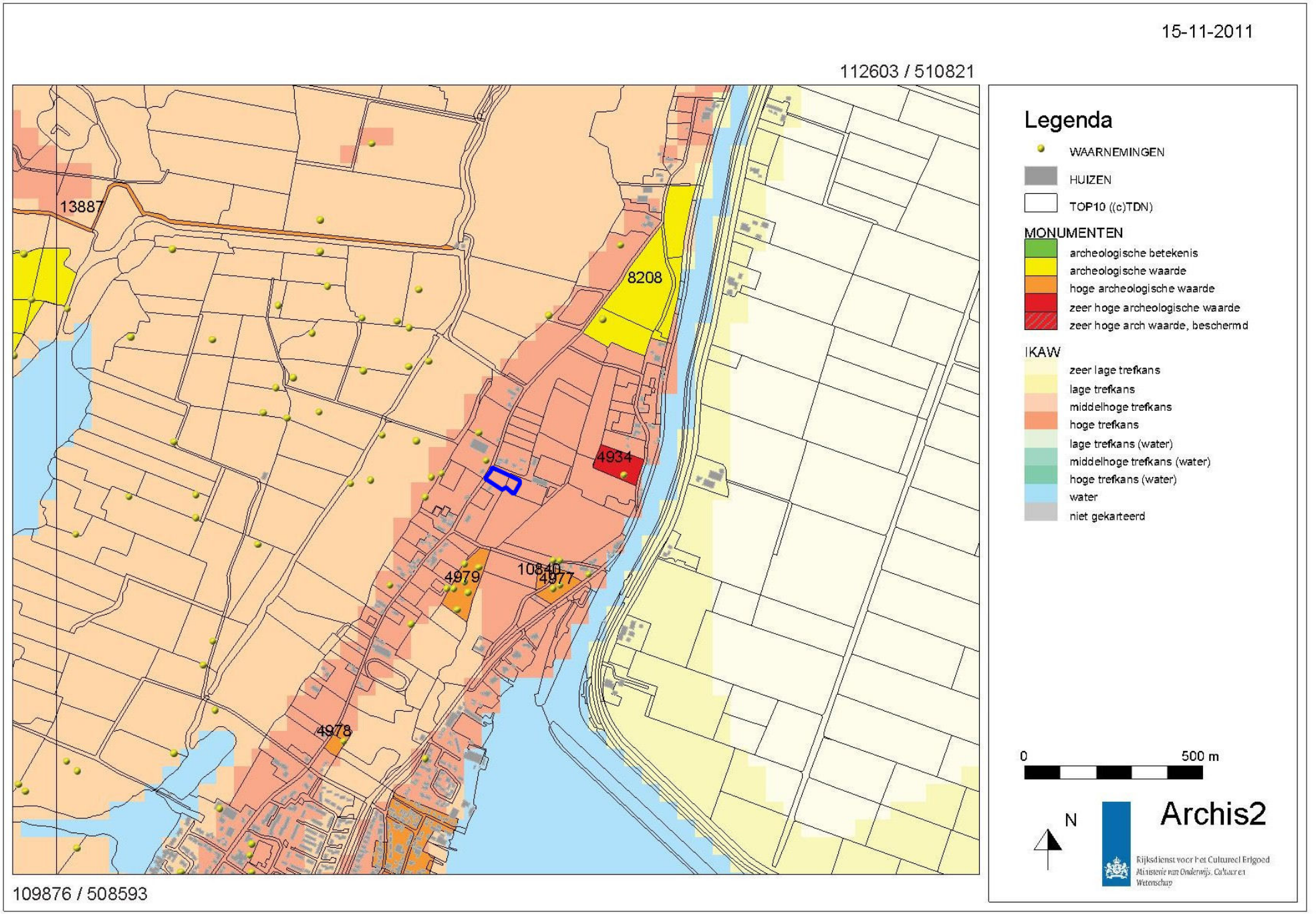

Afbeelding 8. Archeologische waarden op de onderzoekslocatie en in de omgeving (blauw omlijnd). Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE)/Archis2.

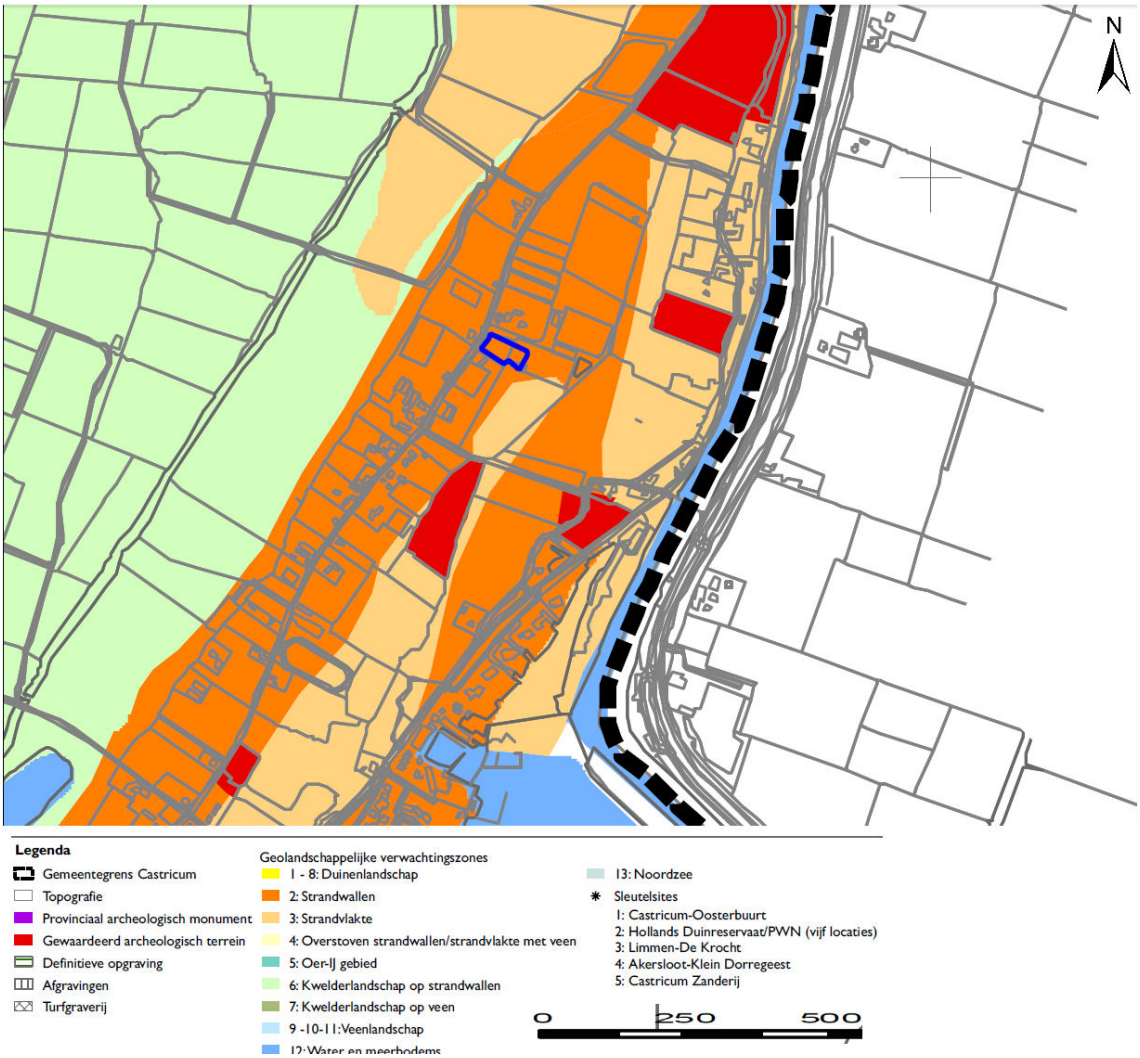

Afbeelding 9. Uitsnede van de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Castricum in de omgeving van de onderzoekslocatie (blauw omlijnd). Bron: Alkemade et al. (2010).

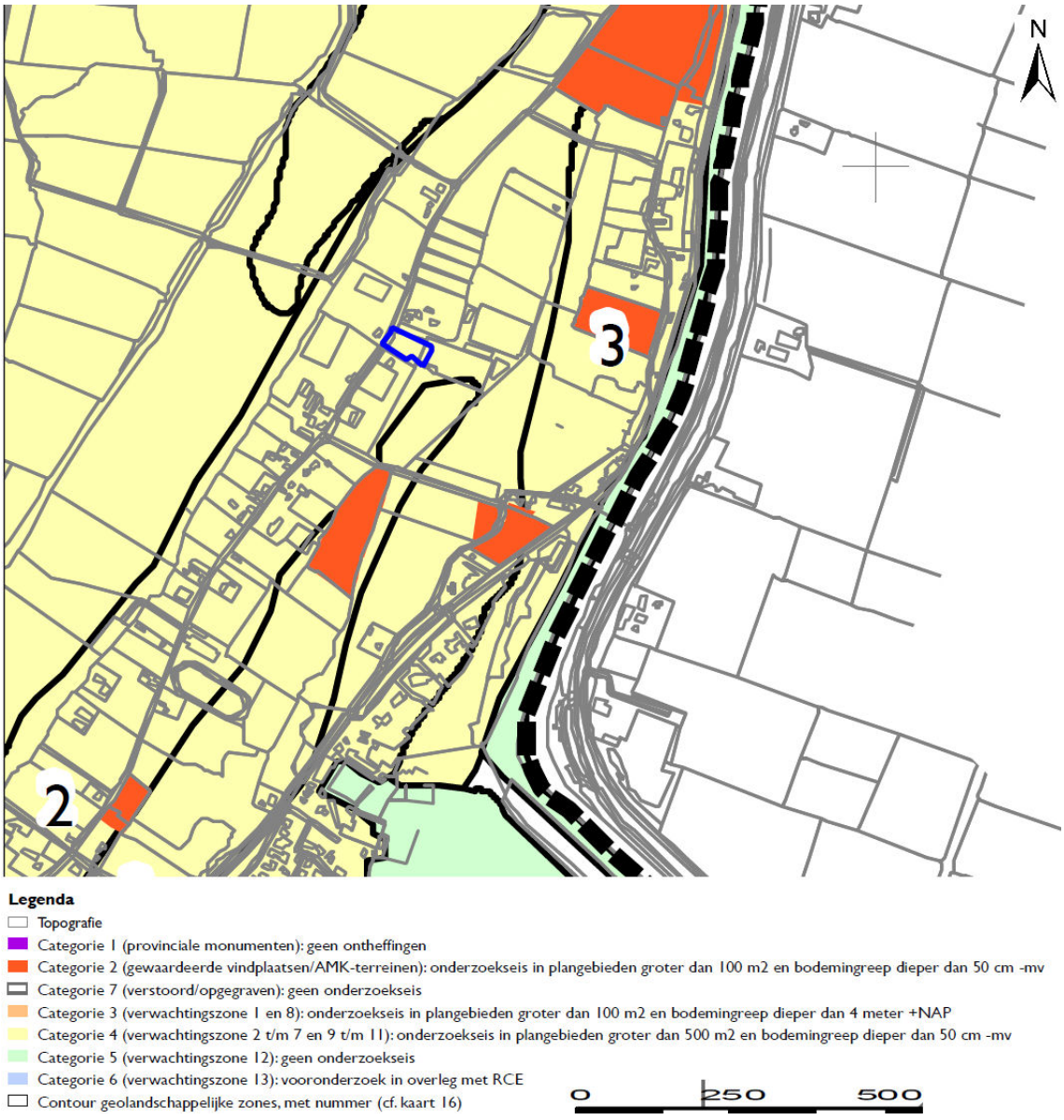

Afbeelding 10. Uitsnede van de archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Castricum in de omgeving van de onderzoekslocatie (blauw omlijnd). Bron: Alkemade et al. (2010).

Afbeelding 11. De onderzoekslocatie (blauw omlijnd) op een kadastrale kaart uit het begin van de 19e eeuw. De kaart is westelijk gericht. Bron: www.watwaswaar.nl.

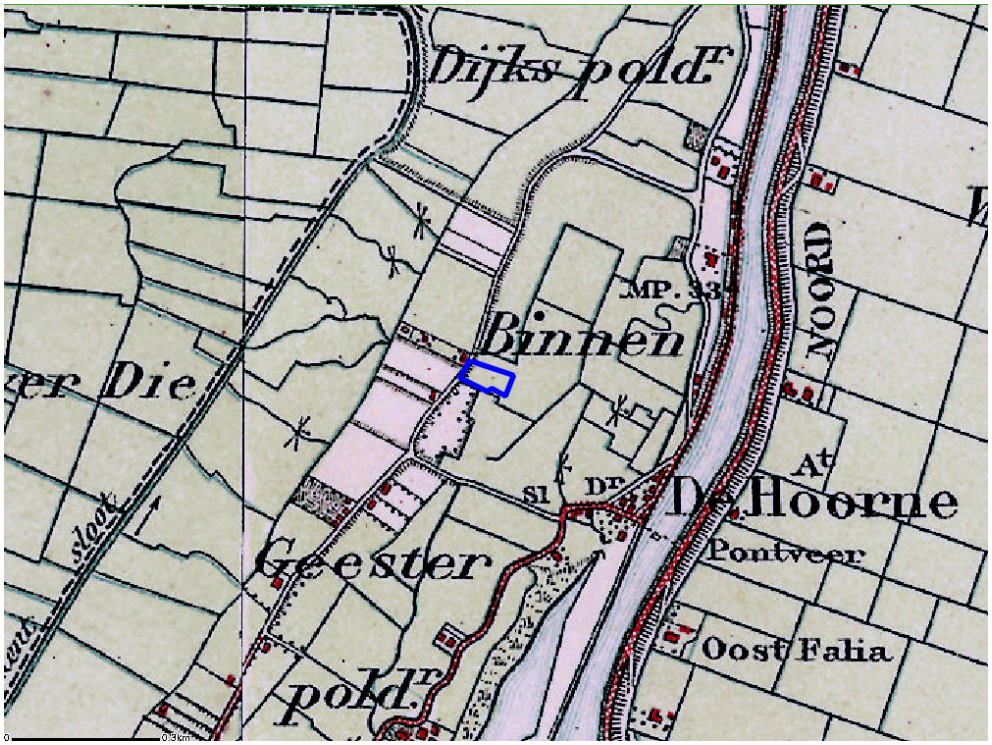

Afbeelding 12. De onderzoekslocatie (blauw omlijnd) op de topografische kaart uit het begin van de 20e eeuw. Bron: www.kich.nl.

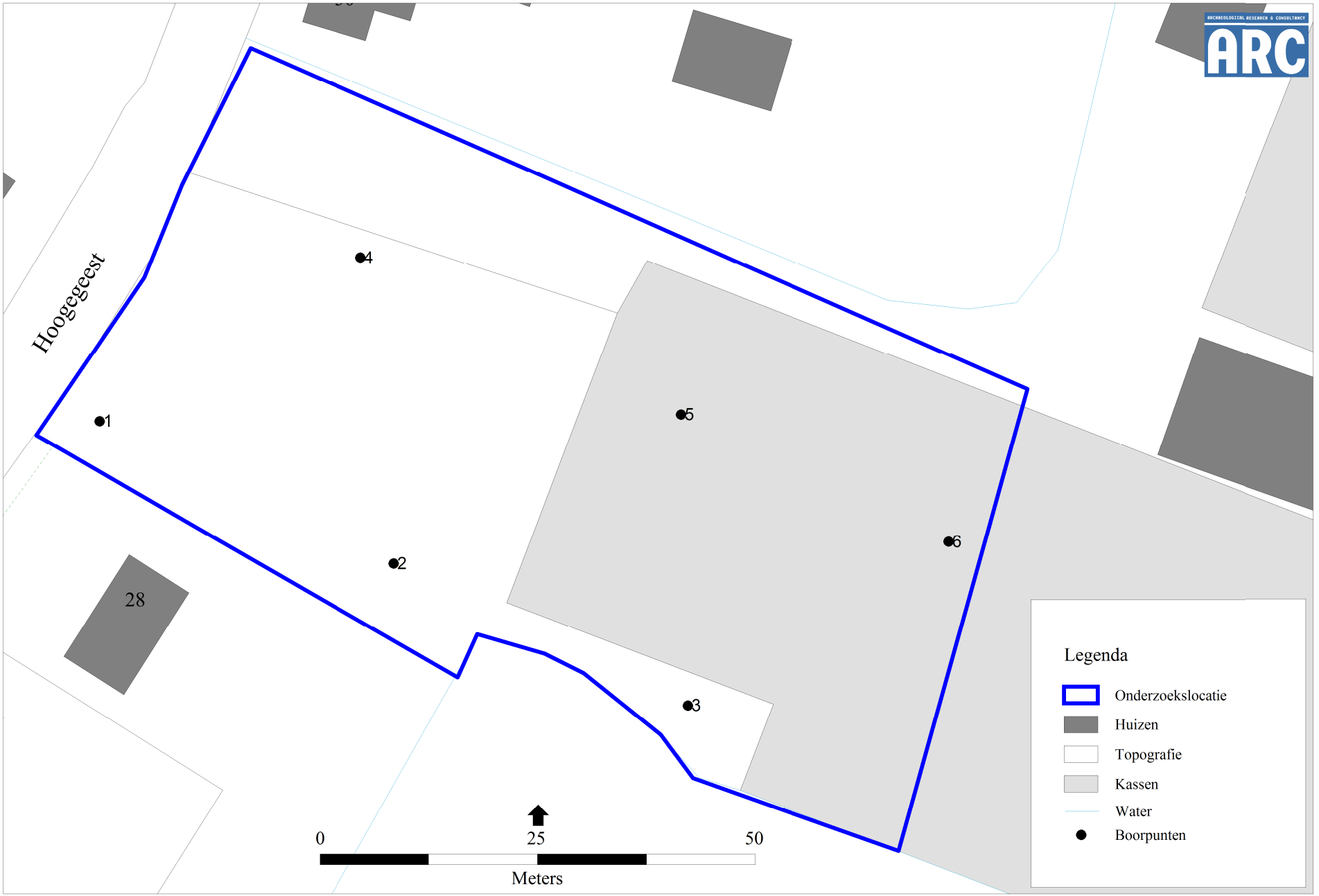

Afbeelding 13. De ligging van de boorpunten op de onderzoekslocatie. © Topografische ondergrond: Topografische Dienst, Emmen, 2007–2009.

Bijlage 1 Boorstaten

Locatiebepaling	gemeten, GPS
Referentievlak	Normaal Amsterdams Peil
Maaiveldhoogtebepaling	geschat, actueel hoogtebestand
Nauwkeurigheid maaiveldhoogte	10 cm

De volgende afkortingen worden in de boorstaten gebruikt.

grondsoort (onderdeel lithologie)	
V	veen
Z	zand
bijmengsel (onderdeel lithologie)	
k1	zwak kleiig
k3	sterk kleiig
s1	zwak siltig
s3	sterk siltig
s4	uiterst siltig
humus (onderdeel lithologie)	
h1	zwak humeus
h2	matig humeus
h3	sterk humeus

boring 1 *RD-X:* 111.218 *RD-Y:* 509.706 *Maaiveld:* -0,50. *Boormethode:* edelmanboring, zuigerboring.

diepte	*lithologie*	*kleur*	*grens*	
20	Zs1h1	licht grijsbruin	scherp	*Kalkgehalte:* kalkloos. *Bodemkundige interpretaties:* bouwvoor. *Opmerkingen:* perceel ca 1m lager dan ernaast 3 kanten.
40	Zs1h1	licht grijsbruin	scherp	*Kalkgehalte:* kalkloos. *Bodemkundige interpretaties:* vergraven. *Opmerkingen:* grindje, witte zandkorrels.
70	Zs1	wit	scherp	*Kalkgehalte:* kalkrijk. *Vlekken:* sterk gevlekt, bruin. *Bodemkundige interpretaties:* vergraven. *Opmerkingen:* rommelig, grindje; roestvl1;.
90	Zs1	grijs	scherp	*Kalkgehalte:* kalkrijk. *Vlekken:* matig gevlekt, licht bruin. *Plantenresten:* spoor. *Bodemkundige interpretaties:* vergraven. *Opmerkingen:* rommelig.
210	Zs1	geelgrijs	geleidelijk	*Kalkgehalte:* kalkrijk. *Bodemhorizont:* C. *Schelpmateriaal:* weinig.
270	Zs1	grijs	beëindigd	*Bodemhorizont:* C. *Schelpmateriaal:* veel. *Opmerkingen:* rond 250 cm –mv schelpgruis laagje 2cm; gat loopt dicht.

boring 2 *RD-X:* 111.252 *RD-Y:* 509.690 *Maaiveld:* -0,60. *Boormethode:* edelmanboring.

diepte	*lithologie*	*kleur*	*grens*	
10	Zs1h1	grijsbruin	scherp	*Kalkgehalte:* kalkloos. *Bodemkundige interpretaties:* bouwvoor. *Opmerkingen:* witte zandkorrels; perceel zuid ook laag; huis niet.
35	Zs1h1	licht grijsbruin	scherp	*Kalkgehalte:* kalkloos. *Bodemkundige interpretaties:* vergraven. *Opmerkingen:* witte zandkorrels; plastic.
70	Zs1	grijs	scherp	*Kalkgehalte:* kalkrijk. *Vlekken:* sterk gevlekt, bruin. *Bodemkundige interpretaties:* vergraven. *Opmerkingen:* roestvl; plastic.
90	Zs1	grijs	scherp	*Kalkgehalte:* kalkrijk. *Vlekken:* sterk gevlekt, donker bruin. *Plantenresten:* spoor. *Schelpmateriaal:* spoor. *Bodemkundige interpretaties:* vergraven. *Opmerkingen:* rommelig; do grbr vlekken; basis plastic.
120	Zs1	grijs	beëindigd	*Kalkgehalte:* kalkrijk. *Bodemhorizont:* C, reductie. *Schelpmateriaal:* spoor. *Opmerkingen:* gat loopt dicht; top plantenresten.

boring 3 *RD-X:* 111.285 *RD-Y:* 509.673 *Maaiveld:* -0,80. *Boormethode:* edelmanboring.

diepte	*lithologie*	*kleur*	*grens*	
40	Zs3h3	grijsbruin	scherp	*Kalkgehalte:* kalkloos. *Vlekken:* matig gevlekt, oranje. *Archeologische indicatoren:* aardewerk. *Bodemkundige interpretaties:* vergraven. *Opmerkingen:* naast sloot, kleiig; roodbakkend, geglazuurd aardewerk; br vlekken.
55	Zs4h2	bruingrijs	scherp	*Kalkgehalte:* kalkloos. *Bodemkundige interpretaties:* vergraven. *Opmerkingen:* witte zandkorrels; veenbrokjes.
65	Vk3	bruin	scherp	*Kalkgehalte:* kalkloos. *Bodemkundige interpretaties:* vergraven. *Opmerkingen:* witte zandkorrels; brokkelig.
80	Zs1	grijs	scherp	*Kalkgehalte:* kalkrijk. *Vlekken:* matig gevlekt, bruin. *Bodemkundige interpretaties:* vergraven. *Opmerkingen:* veenbrokjes.
120	Zs1	grijs	beëindigd	*Kalkgehalte:* kalkrijk. *Bodemhorizont:* C. *Schelpmateriaal:* spoor.

boring 4 *RD-X:* 111.248 *RD-Y:* 509.725 *Maaiveld:* -0,60. *Boormethode:* edelmanboring.

diepte	*lithologie*	*kleur*	*grens*	
40	Zs1h1	licht grijsbruin	scherp	*Kalkgehalte:* kalkloos. *Bodemkundige interpretaties:* vergraven. *Opmerkingen:* grindjes, witte zandkorrels.
55	Zs1	licht grijsbruin	scherp	*Kalkgehalte:* kalkloos. *Vlekken:* licht gevlekt, wit. *Bodemkundige interpretaties:* vergraven. *Opmerkingen:* roestvl.
70	Zs1	grijs	scherp	*Kalkgehalte:* kalkrijk. *Vlekken:* licht gevlekt, bruin. *Bodemkundige interpretaties:* vergraven. *Opmerkingen:* roestvl2.
90	Zs1	licht geelgrijs	geleidelijk	*Kalkgehalte:* kalkrijk. *Bodemhorizont:* C, gley. *Vlekken:* licht gevlekt, oranje. *Schelpmateriaal:* weinig.
120	Zs1	grijs	beëindigd	*Kalkgehalte:* kalkrijk. *Bodemhorizont:* C. *Schelpmateriaal:* veel. *Opmerkingen:* gat loopt dicht.

boring 5 *RD-X:* 111.282 *RD-Y:* 509.708 *Maaiveld:* -0,80. *Boormethode:* edelmanboring.

diepte	*lithologie*	*kleur*	*grens*	
30	Zs3	grijsbruin	scherp	*Kalkgehalte:* kalkloos. *Bodemkundige interpretaties:* vergraven. *Opmerkingen:* in kas rommelig; grindje.
55	Zs3h2	donker grijs	scherp	*Kalkgehalte:* kalkloos. *Vlekken:* sterk gevlekt, bruin. *Bodemkundige interpretaties:* vergraven. *Opmerkingen:* rommelig; steen; witte zandkorrels.
70	Vk1	bruin	scherp	*Kalkgehalte:* kalkloos. *Vlekken:* sterk gevlekt, wit. *Bodemkundige interpretaties:* vergraven. *Opmerkingen:* witte zandkorrels.
80	Zs1	grijs	scherp	*Kalkgehalte:* kalkloos. *Vlekken:* sterk gevlekt, bruin. *Schelpmateriaal:* weinig. *Bodemkundige interpretaties:* vergraven. *Opmerkingen:* rommelig; venige brokken.
100	Zs1	geelgrijs	geleidelijk	*Kalkgehalte:* kalkloos. *Bodemhorizont:* C. *Schelpmateriaal:* weinig.
120	Zs1	grijs	beëindigd	*Kalkgehalte:* kalkrijk. *Bodemhorizont:* C. *Schelpmateriaal:* weinig. *Opmerkingen:* gat loopt dicht.

boring 6 *RD-X:* 111.315 *RD-Y:* 509.692 *Maaiveld:* -0,80. *Boormethode:* edelmanboring.

diepte	*lithologie*	*kleur*	*grens*	
30	Zs1	grijsbruin	scherp	*Kalkgehalte:* kalkloos. *Archeologische indicatoren:* baksteen, spoor. *Bodemkundige interpretaties:* vergraven. *Opmerkingen:* in kas, rommelig.
60	Zs1	grijs	scherp	*Kalkgehalte:* kalkloos. *Vlekken:* matig gevlekt, donker grijs. *Bodemkundige interpretaties:* vergraven. *Opmerkingen:* rommelig; br vlekken.
120	Zs1	grijs	beëindigd	*Kalkgehalte:* kalkrijk. *Bodemhorizont:* C. *Schelpmateriaal:* spoor. *Opmerkingen:* gat loopt dicht.

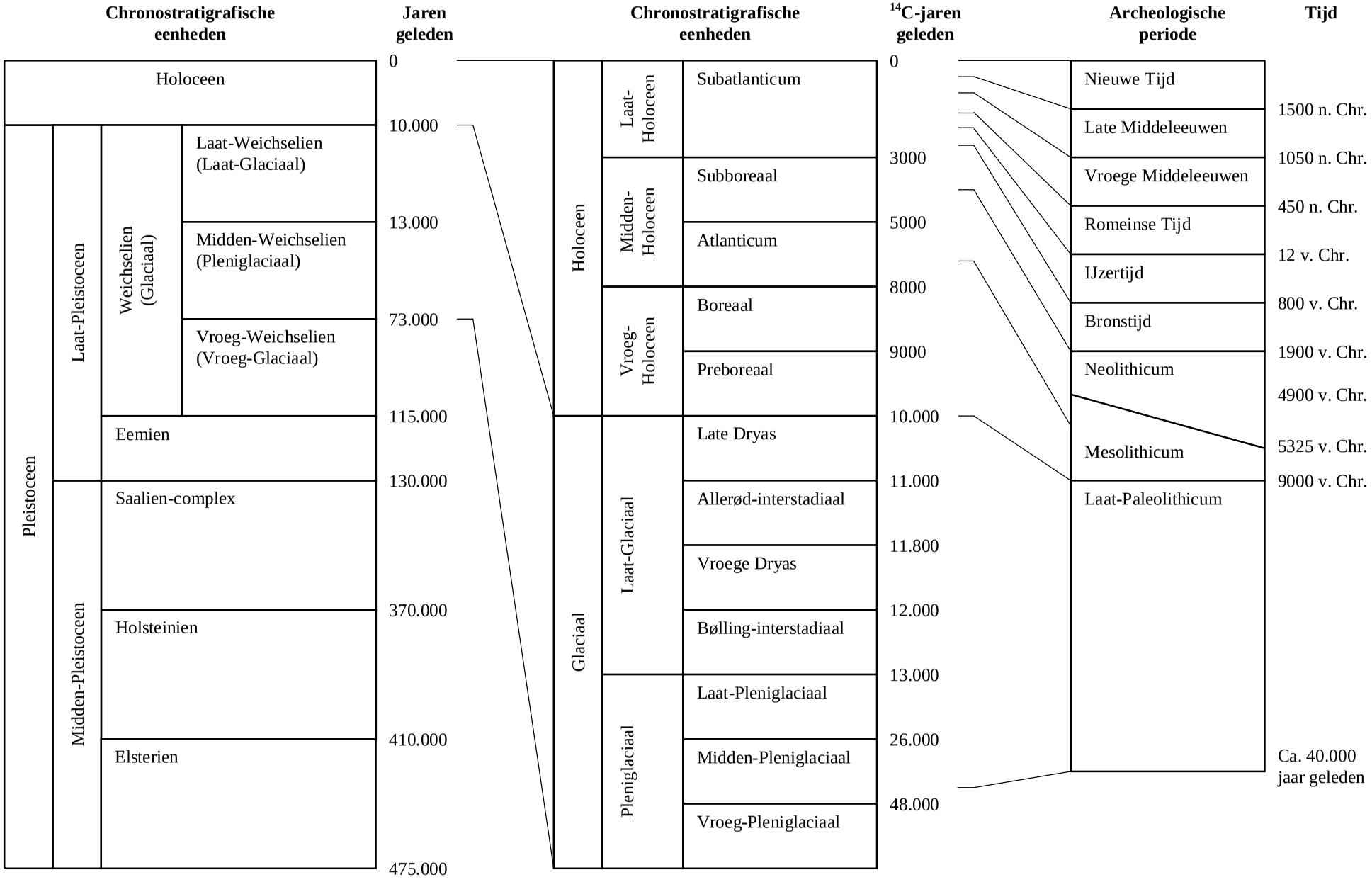

Bijlage 2. Een overzicht van geologische (chronostratigrafische) en archeologische periodes. Door: A.J. Wullink. Gebaseerd op: Brandt et al. 1992; De Mulder et al. 2003; Berendsen 2004.